

# הנשים המזרחיות יוצאות מהארון

בפעם הראשונה, התכנסו בסוף השבוע 400 פמיניסטיות לכנס נפרד של נשים מזרחיות. "הפמיניסטיות האשכנזיות התייחסו אלינו בפרטונות ובזלזול", הן אומרות. "בכנס הזה עשינו מהפכה בפמיניזם הישראלי. יותר כבר לא נחשוש מהיחס למוצא ולשורשים שלנו"



פרופ' אלה שוחט, מימין, ותקוה לוי, ממארגנות הכנס. "חברות נשים בדירקטוריונים והמלחמה של אליס מילר לא מדברות לנשים רבות" תצלום: צביקה טישלר

יום שבת כולו הוקדש לפעילות במסגרת מגוון סדנאות בנושאים שונים: חינוך הילדים, מאבק של נשים מזרחיות להשכלה, ייצוג של נשים מזרחיות בתקשורת ועוד.

עניין מיוחד עוררו הנשים האשכנזיות, שנטלו חלק פעיל בהכנת הכנס. אחת מהן היא דפנה ברעם, בוגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית ופעילת שמאל מירושלים. "ערי שלב מאוד מאוחר של בית הספר היסודי, לא ידעתי שיש כזה דבר - מזרחים ואשכנזים", היא סיפרה מעל הכמה. "אבל בבית הספר הכנתי שאני אשכנזיה. כשאמא שלי באה לאסיפת הורים, אמרו לה, שלבת שלה יש פוטנציאל נהדר, רק חבל שהיא לא מתאמצת. לחברותי המזרחיות, שקיבלו ציונים בינוניים כשלי, הציעו לעבור לבי"ס מקצועי. כשהגעתי לאוניברסיטה הכנתי, שהתנועה הציונית התייחסה לכל מי שלא היה יהודי או אשכנזי כאבן אדם, וזה קומם אותי".

והיו גם אורחות מחו"ל. פרופ' אלה חביבה שוחט, מרצה ללימודי קולנוע באוניברסיטה של ניו יורק, שהיתה שותפה ליוזמת הפירוד, הגיעה במיוחד. שוחט: "אני מאוד שמחה להיות פה, כי הנסיון לימד אותי, שאנחנו צריכות מקום משלנו. במסגרות הקודמות קיבלנו תגובה עוינת. אי אפשר לפתח אחווה בסביבה עוינת. החשיבות של הכנס הזה היא קודם כל בכך, שיש כאן תחושה של אחווה. התכנסו כאן נשים, שעברו חוויות דומות ויש להן שפה משותפת".

"אני מרגישה שהוללנו מהפכה בפמיניזם הישראלי", מסכמת תקוה לוי. "יותר אנו לא חוששות מהיחס למוצא ולשורשים שלנו. אני מקווה שהבשורה שלנו תהדהד עוד זמן רב, כי להיות מזרחית זה לא רק עניין של מוצא, אלא גם מודעות ובחירה פוליטית של קבוצת התייחסות. כמובן זהו אינן שום הכרל ביני לביני הנשים האשכנזיות, שנטלו חלק בהתארגנות הזאת".

פעולות ההכנה ארכו שנתיים ארוכות, וכללו הרבה ריונים מייגעים ומאמץ גדול לגיוס כספים. הכסף הגיע בעיקר ממקורות בחו"ל - קרן אירופאית, שמתמקדת במימון פרויקטים בעולם השלישי, קרן נשים מארה"ב ואפילו ממפלגת הירוקים בגרמניה.

עד יום שישי בערב הגיעו למלון 'החוף הירוק' כ-400 נשים, שיצרו מרקם נשי מגוון ומרתק - היו שם נשים מזרחיות, אתיופיות, אשכנזיות וערביות מכל רחבי הארץ. הכנס נפתח במליאה, שבה דובר בעיקר על הסיבות להיפרדות. צוינו באופן מיוחד נשים, ממקומות

## האווירה היתה יוצאת דופן, והופעתה של מרגלית צנעני הלהיבה את הקהל אח"כ דיברה הזמרת על "ירושלים בירתנו הנצחית", וגרמה מבוכה אצל האורחות הפלשתיניות

שונים בארץ, שהצליחו במאבק על חינוך ילדיהן. חלקן נאלצו להשאיר את ילדיהן בבית תקופות ארוכות, ובלבד שלא להניסם לחינוך המיוחד. כולן, אגב, ניצחו את המדינה במבחן בג"ץ.

בהמשך אותו יום נערכה מסיבה, בכיכובה של מרגלית צנעני. את אוירת האחוה שהיתה שם, לא ראיתי בשום כנס פמיניסטי אחר. נשים מכל הדתות והצבעים רקדו ביחד לצלילי מוזיקה מזרחית סוערת, שלא הושמעה הפעם כקוריוז בלבד, אלא נתנה את הטון. לא נרשמו סערות, למעט הצהרה שנויה במחלוקת של מרגול, על ירושלים בירתנו הניצחית, שהשאירה את הנשים הפלשתיניות ופעילות השמאל קפואות ונבוכות. מאוחר יותר התנצלה מרגול בפני המארגנות על הסערה שגרמו דבריה.

## מאת שוש מדמוני

"פמיניזם מזרחי זה כמו אהבה, אי אפשר להסביר מה זה עד שמרגישים את זה. אשכנזי לא יבין זאת", אומרת ד"ר הנרייט דהאן-בל, מרצה למדעי המדינה ולימודי נשים באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת בן-גוריון. ד"ר דהאן היא ממארגנות 'אנחנו כאן וזה שלנו', כנס הנשים המזרחיות הראשון, שהתקיים בשבת האחרונה במלון החוף הירוק בנתניה.

בכנס משותף שנערך לפני שלוש שנים היה פיצוץ בין הפמיניסטיות המזרחיות לאשכנזיות. "האשכנזיות היו רגילות לרומינגטיות מוחלטת", משחזרת תקוה לוי, מנהלת ארגון 'ה.ל.ה.', למען החינוך בשכונות, ומיוזמות הכנס. "הרגשנו שהן חושבות שאנחנו מאיימות עליהן. נאמרו לנו דברים בנוסח 'אל תדברו על הריכוז שלכן על-ידי המיסר האשכנזי, תתרכזו בדרכי שלכן על-ידי הגבר המזרחי'. אנחנו היינו המומות מהקטע הפטרונני הזה.

"כמהלך הכנס ד"ר דהאן היתה אמורה להעביר סדנה, שניקראה 'מזרחיות פעילות בתנועות מתאה בשראלי', ובמודעת הפרסומת לא היה, כנראה, מקום לכל השם של הסדנה, או פשוט הסתפקו בכיתוב 'מזרחיות...'. את מרמינת סדנה ששמה יהיה 'אשכנזיות...?' זה היה מבחינתי שיא הזילזול, והיוזמה לקיים כנס נפרד היתה פשוט מתבקשת".

- אני בטוחה שיש נשים רבות שיאשימו אותך בברדלנות.

"יש כ-20 ארגונים פמיניסטיים בארץ, ובראש אף אחד מהם לא עומדת אשה מזרחית. הבעיות שלנו מצריכות התכנסות נפרדת. שדולת הנשים, לרוגמה, הגישה בג"ץ על חברות נשים בדירקטוריונים, ונלחמה על הסיפור של אליס מילר, שרוצה להיות טייסת. עם כל הכבוד, אלה דברים שלא מרברים לחתך עצום של נשים, רובן מזרחיות, שנאבקות על חינוך ילדיהן או על קבלת שכר".